

DROMEN TUSSEN BOMEN

BELEVENISHOTEL EB EN VLOED
LANDGOED DE HORST DRIEBERGEN

FEBRUARI 2012

26

HET HOUTBLAD

OTH architecten ontwierp voor Landgoed de Horst een bijzonder hotel: twee langgerekte houten gebouwen die, op palen, half in een bos zijn neergezet. Beeldbepalend zijn vooral de gevels van lange, brede planken western red cedar in Zweeds rabat, wat de horizontaliteit versterkt.

Contrast tussen beslotenheid en openheid.

De hotelkamers hebben namen als *Wachten op Godot*, *Play Time 4.33*, en *Bij Eb is je Eiland Groter*. Ze bevinden zich in langgerekte, houten bouwvolumes die op palen half tussen de bomen staan. Nee, een gewoon hotel is het niet: dit duo bouwwerken dat Eb en Vloed is gedoopt, al staat het iedereen vrij er voor een nacht een kamer te bespreken. Maar het bijzondere concept waar kunst én architectuur gezamenlijk een verrijkende belevenis moeten

vormen, die hebben alleen te maken met de idealen van de opdrachtgever. Ofwel, met de Baak, de eigenaar van Landgoed de Horst, waar Eb en Vloed zijn gerealiseerd.

Eigen invalshoek De Baak is een hoogwaardig leer- en kennisinstituut dat zich voornamelijk richt op ondernemers, leidinggevend en andere professionals. Het onderscheidt zich door een eigen invalshoek. Het rijk

FOTO S: CHRISTIAAN DE BRUIJNE KOOG A/D ZAAAN

gevarieerde programma is gericht op persoonlijke groei, en deelnemers worden volop uitgedaagd van de gebaan-de paden af te wijken. Alle vormen van kunst, maar ook van de natuur, worden ingezet om de individuele leerpro-cessen te versterken. Veel belang ligt bij de omgeving: die moet in alle opzichten inspirerend zijn. Vandaar, in 2002, de aankoop van Landgoed de Horst, dat vervolgens grondig werd opgeknapt. Waarna in 2006 tot aanvullende

nieuwbouw werd besloten. De opdracht ging naar OTH architecten, dat in totaal vier gebouwen op het terrein ontwierp: een leerwerkgebouw dat al een tijdje functio-neert, een theater dat nog in aanbouw is, en die twee houten hotelgebouwen.

Herstel Het landgoed had begin deze eeuw zo'n op-knapbeurt hard nodig. Het werd sterk getekend door z'n

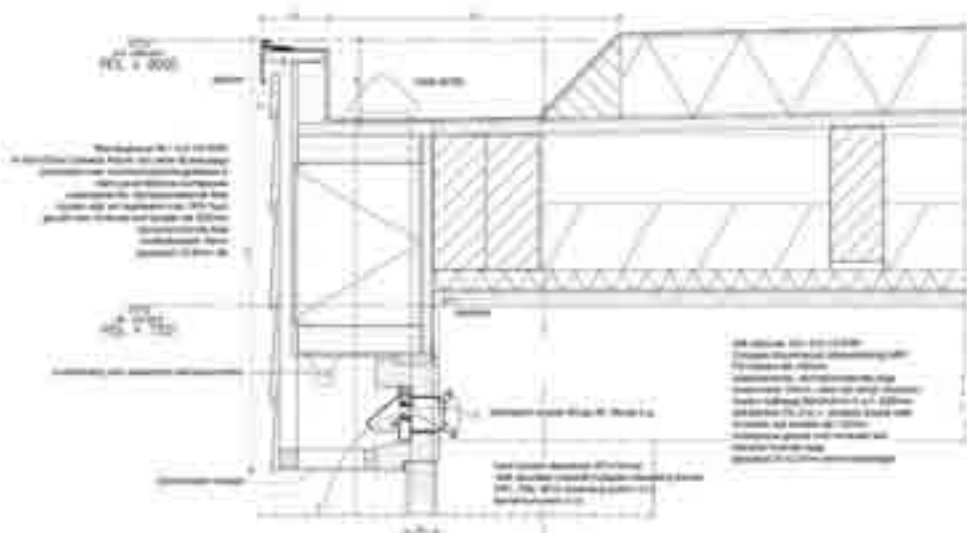
TEKENINGEN: OTH ARCHITECTEN AMSTERDAM

Situatieschets. Boven: twee verblijfsgebouwen; onder: amfitheater en leerwerkgebouw.

Het Zweeds rabat geeft een fraai reliëf.

Plattegrond eerste verdieping.

Detail gevel-dak.

roerige geschiedenis, van wisselende eigenaars met telkens nieuwe wensen. Het hart van het gebied (circa 23 ha groot) is een groot wit landhuis uit 1835, omgeven door een ratjetoe van grotere en kleinere gebouwen. Toen de Baak in 2006 aan nieuwbouw dacht, was de taakstelling meteen divers. Allereerst moesten nieuwe functies worden toegevoegd: meer slaappleatsen, meer werk- en leer-ruimte, een theater. Ook moest de nieuwe architectuur een waardige, eigentijdse tegenhanger voor het oude landhuis zijn. Maar vooral ook moest het landgoed als geheel erdoor verbeterd worden. De doelstelling staat tref-fend op het bouwboard. Het gaat bij alle nieuwbouw om 'herstel van Landgoed de Horst'.

Uitzicht en inkijk OTH won de opdracht, omdat het aangedragen plan alle eisen slim combineerde. De beoogde bouwlocatie was een grasveld in het bos. Daar stond al een groot gebouw, geflankeerd door een parkeerplaats. OTH zag in hoezeer dit gebouw de structuur van het landgoed geweld aandeed. Terwijl een mededinger in de architectuurwedstrijd de nieuwe functies op het dak van die oudbouw situeerde, koos OTH ervoor dit gebouw te slopen en de parkeerplaats te verplaatsen. Zo kwam een mooie open ruimte in het bos terug.

En nu het knapste van het plan: die ruimte is nog altijd open gebleven. Toch zijn er vier gebouwen toegevoegd. Deze zijn echter zorgvuldig zó geplaatst, dat de open plek die beleving blijft bieden. Het theater staat weliswaar in het midden ervan, maar bevindt zich grotendeels ondergronds. Het dak is een hellend grasveld, waar men rustig op kan lopen of zitten - en dat als tribune voor een buitenvoorstelling kan dienen. Ook kreeg het theater een ronde vorm, wat de inbreuk op het landschap minimaliseert.

Boshutten Het leerwerkgebouw staat aan de rand van het bos, en is daar zo gesitueerd, dat een structuur van zichtassen en wandelpaden kon worden hersteld. Bij dit gebouw zijn vooral de dichte geveldelen, bekleed met cortenstaal, beeldbepalend. Hun roestbruine kleur steekt mooi af tegen de bosrand die hun achtergrond vormt. Bij hotel Eb en Vloed was het streven vooral er een gestileerde vorm van boshutten van te maken. Vandaar dat de gebouwen van hout zijn, en als 'lange vingers' (benaming van de architect) het bos insteken. Ze vormen samen een V, al zijn ze in de punt wel losgehouden. Dat gaf de mogelijkheid een scherp contrast tussen beslotenheid en openheid te doen ontstaan. Waar de gevels naar elkaar toe zijn gericht, ontbreken ramen; waar ze aan het landschap grenzen, zijn ze vrijwel geheel transparant. Wel zijn, per

gebouw, in één kamer allebei de gevels van glas; dit biedt de kans dwars door het gebouw te kijken.

Dubbele reden Dat ze op poten staan, heeft een dubbele reden. Allereerst loopt onder beide vleugels nu het grasveld ononderbroken door. Bovendien versterken ze zo bij de hotelgasten het idee dat ze echt tussen de bomen slapen. Ze moeten via een houten trap omhoogklimmen, en dan via een galerij, een bordes, aan de gesloten zijde van het gebouw hun eigen kamer zoeken. Zodra ze de deur door zijn, biedt de 'open grasgevel' aan de overzijde een overdonderende ervaring. Je hebt vol uitzicht op het landschap en de boomkruinen daarin. Op de vraag of al dat glas niet te veel inkijk geeft, reageert projectarchitect Julian Wolse schouderophalend: 'Je kunt toch een gordijn dichtdoen? En niet iedereen zal dat nodig vinden. Er loopt hier 's avonds vrijwel niemand rond.'

KNAP PLAN: DE RUIMTE IS OPEN GEBLEVEN

Vak apart Houtbouw bleek wel weer eens een vak apart, zegt Wolse eerlijk. Deze stelt eigen eisen, je moet denken vanuit het specifieke materiaal hout. Hij liet zich daarom uitgebreid over alle mogelijkheden adviseren. De keuze viel op een houtconstructie van gelamineerde spanten van FSC-gecertificeerd inlands lariks, met een hart-op-hartafstand van 5,20 m, zijnde de breedte van de kamers. De spanten zijn binnen in het zicht gelaten en omkaderen het uitzicht.

Veel zorg ging uit naar het voorkomen van geluidsoverdracht, wat bij houtbouw extra aandacht vergt. De galerijen en zijn daarom steeds los gehouden van het eigenlijke gebouw, en het hotel kreeg zwevende vloeren.

Kunsttoevoegingen De inrichting van de kamers kwam tot stand in nauwe samenwerking met kunstenaar/curator van de Baak, Jan van der Veer. Dat leidde ertoe dat elke kamer - in lijn met de visie van de Blaak - een eigen cultureel tintje kreeg. Van der Veer zocht hiervoor contact met veertig zeer verschillende culturele instellingen, variërend van het Nederlands Architectuurinstituut, FOAM fotomuseum tot de Arbeiderspers. Elk nam één kamer onder handen. Er kwam een naam op de deur, een dichtregel op de muur, een kunstwerk aan de wand en inhoud voor een standaard houten koffer, die uit cd's, boeken, en folders kan bestaan. Het bijzondere is dat al die rijk gevari-

*Bomen als
buren.*

*In de strakke interieurs zorgt
de kunstverrijking voor de in-
dividuele variatie.*

Gestileerde vorm van boshutten.

eerde kunsttoevoegingen de strakheid van de interieurs niet hebben ondergraven. Elke kamer heeft dezelfde richting, hetzelfde perfecte kingsize bed dat tot even perfecte lits-jumeaux kan worden uitgeschoven, een identiek sanitair blok als één megameubel, en dezelfde ligbank met houten koffer daarin. In feite zorgt de kunstverrijking voor de individuele variatie.

Zweeds rabat Die strakke, subtiel gevarieerde eenheid die de interieurs typeert, is ook kenmerkend voor de gevels. Alle detaillering versterkt het door de architect gewenste beeld van boomstammen die het bos in steken. Wolse zocht daarom naar een gevelbekleding die de horizontaliteit versterkt en vond deze in Zweeds rabat. Dat oogt als gepotdekseld hout, maar de planken zijn veel ranker. De planken moesten zo lang mogelijk zijn (maximaal 6,10 m) en zijn in wildverband uitgevoerd. Als houtsoort is FSC- en PEFC-gecertificeerd western red cedar gekozen, omdat hiermee vormvastheid kan worden gegarandeerd bij deze planken van 18 cm breed en een variërende dikte van 5-19 mm.

Egale vergrijzing Belangrijk punt van aandacht was vervolgens de kleur: western red cedar kan onregelmatig vergrijzen. Dat werd voorkomen door het hout al in de fabriek eerst te behandelen met vlamvertragend Flame Delay en vervolgens met Sansin Enviro Stain Woodsealer, wat voor een versnelde egale vergrijzing van het houtoppervlak zorgt. De keuze hiervoor werd gemaakt in nauw overleg met leverancier Stiho Utrecht en Leegwater Houtbereiding te Heerhugowaard. Verkoop leider Jos Voorn van Stiho noemt graag nog even een extra voordeel van deze keuze: 'Schildertechisch onderhoud is uiterst simpel en nauwelijks meer nodig. De gevels hoeven alleen nog maar eens per vijf jaar te worden nabehandeld.'

Hij verzekert dat de brandvertragende werking dan al is gegarandeerd - en dat is een facet dat in de bouwwereld wel eens verwaarloosd wordt.

Fraai reliëf Het architectonisch effect is hoe dan ook grandioos. Het Zweeds rabat geeft een fraai reliëf en de grijze tint van het hout, gecombineerd met grijze, achter in hun sponning geplaatste deuren, maakt van dit bescheiden hotel alsnog een krachtig gebaar. Al spelen ook hier, net als binnen, subtiele extra's mee. Zo is een spel gespeeld met ritmes. Neem de open kant van zo'n hotelvleugel: de ramen hebben hier allemaal een maximale grootte, maar de kozijnen zijn verschillend ingedeeld. Iets vergelijkbaars geldt bij de gesloten gevels. Het lijkt hier

HET ARCHITECTONISCH EFFECT IS GRANDIOOS

wellicht vanzelfsprekend alle deuren op gelijke afstand te plaatsen. Dat is niet gebeurd: ze vormen soms tweetallen en staan dan weer alleen; dat geeft de gevels muzikaliteit. Een laatste klein detail zijn de kamernummers. Van nummerbordjes wou de architect niets weten: die zou immers conflicteren met de strakke gevels en de poëtische kameramenen. De oplossing is ingenieus: ze zijn nu in een vloerplank vóór de kamerdeur gefreesd. •

HILDE DE HAAN

Locatie: De Horst 1, Driebergen **Opdrachtgever:** de Baak Management Centrum (Alex van 't Hooft; *debaak.nl*)
Architect: OTH architecten Amsterdam (*oth.nl*); Julian Wolse (projectarchitect); Angelina Bolten, Olivier Brinkman, Thomas Mitschke (projectleiding); Candice Zeeman, Marianne Bindels, Remco van Buuren (projectteam)
Kunst: Jan van der Veer Arnhem (*janvanderveer.nl*) **Aannemer:** Bouwbedrijf Van den Hengel Soest (*vdhengel.nl*)
Adviseur constructies: Arup Amsterdam (*arup.com*) **Adviseur bouwfysica/akoestiek, technische installaties:** Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs Amsterdam (*chri.nl*) **Gelamineerd vuren kolommen/lariks liggers (140 m³):** De Groot Vroomshoop (*degrootvroomshoop.nl*) **Western red cedar gevelbekleding, azobé bordessen:** Stiho Utrecht (*stiho.nl*) **Gevelhoutbehandeling:** Leegwater Houtbereiding Heerhugowaard (*leegwater.nl*)
Bouwperiode: September 2009 - juni 2011 **Oppervlak:** Circa 1500 m² **Bouwkosten:** Niet openbaar